

Izhaja
enkrat
na mesec
in sicer
početkom
meseca.

ŽENSKI LIST

GLASILO ZVEZE DELAVSKIH ŽEN IN DEKLET.

Naroča se
pri upravi
v Ljubljani,
Poštni
predal 72.

Naročnina za celo leto 12 Din.

V Ljubljani, 1. septembra 1930.

Posamezna številka 1.50 Din.
Za inozemstvo 2 Din.

ANTON KRISTAN

Dne 17. julija t. l. ob 22. uri je za vedno zatisnil oči veliki duševni delavec Anton Kristan.

Nemila smrt ga je pokosila v najlepši moški dobi, v dobi ko bi ga delavstvo najbolj potrebovalo.

Anton Kristan se je rodil v proletarski rodbini. Njegov oče je bil ključavničar na železnici, zato mu je bila poznana vsa proletarska beda. Sklenil je že v zgodnji mladosti posvetiti vse svoje moči proletarijatu. Kjer je hodil, povsod je organiziral delavstvo strokovno, politično in gospodarsko. Koliko potov je prehodil, na shode, na sestanke, na občne zборе itd. Nobeno blato ni bilo preveliko, nobena noč pretemna, noben kraj preoddaljen, da ne bi prišel tja, kamor je obljubil.

Koliko noči je prečul pri pisanju, si lahko misli le dotični, ki je prečital njegove knjige, brošure in brošurice, ter razne delavske časopise, ki so bili tudi polni njegovih člankov. Vse njegovo življenje je bilo delo.

Antona Kristana bo imela v trajnem spominu tudi naša zveza delavskih žena in deklet, kajti bil je prvi inicijator za našo organizacijo. Prav mnogokrat nas je opozarjal: »žene boste imele le toliko pravic, kolikor si jih boste s svojo organizacijo priborile!«

Anton Kristan je bil tudi prvi, ki je med slovenskim delavstvom kopal trdo ledino na združnem polju. Koliko truda je bilo treba za vsako posamezno prodajalno. Kako težko je bilo delavstvu dopovedati, da je konzument tisti, od katerega živi kapital, ter da nevarnost vojn ne bo odstranjena dotlej, dokler se konzumenti ne zavedo dejstva, da je treba na svetu blaga producirati le toliko, kolikor ga ljudstvo za vsakdanjo potrebo rabi. Tedaj delati za potrebo in ne za dobiček.

Živo mi je še v spominu, kakšen križev pot je imel, ko je snoval prvi denarni zavod, oziroma ga je bilo treba le prevzeti, to je Splošno kreditno društvo, poleg katerega je zrasla današnja Zadruga banka.

Ne spominjam se prav, koliko nas je bilo zbranih po številu, ko nam je razlagal, da potrebuje delavstvo neobhodno svoj denarni zavod če noče, da mu tuji kapital lepega dne ne zavije vrat, ter se polasti konzumnih zadrug, ki jih je delavstvo z veliko težavo osnovalo. Ko nam je vse obrazložil, ter nam povedal, da se nam nudi prilika prevzeti zavod in se takorekoč vsesti k pogrjnjeni mizi, ker ima zavod še nekako okrog 20 tisoč kron dobička, je na njegovo vprašanje, kdo bi podpisal delež za 200 kron, ki se

vedal, da se nam nudi prilika prevzeti zavod in se takorekoč vsesti k pogrjnjeni mizi, ker ima zavod še nekako okrog 20 tisoč kron dobička, je na njegovo vprašanje, kdo bi podpisal delež za 200 kron, ki se

lahko vplačuje v mesečnih obrokih po 5 kron, zavlada smrtina tišina. Nihče se ni oglasil, le čez dolgo časa se je nekdo ojunčil in priznal, da ne more razumeti, da bi bila buržuazija, katere last je zavod, tako dobra, da bi delavstvu toliko podarila? Zopet je bilo treba pojasnjevati, da bi omenjeno društvo moralo v nasprotnem slučaju napovedati konkurz in bi poleg teh 20 tisoč kron izgubilo še mnogo več. Šele na to pojasnilo smo se ojunčili in začeli podpisovati deleže. Marsikateri ni imel niti 5 kron v žepu, a vendar je podpisal delež in ga počasi tudi vplačal.

Navedla sem le en primer, kako težavno je bilo delo, kateremu je posvetil vse svoje življenje.

Življenje Antona Kristana je bilo podobno življenju mornarja, ki celo svoje življenje vozil po razburkanem morju, a ga vsi valovi, ki se zaletavajo vanj ne uničijo, bolj ko so se zaletavali vanj, bolj trdno je stal. Bil je mož trdne volje.

Bridkih ur je v svojem življenju pač doživel mnogo, ker tudi delavstvo, za katerega je delal, ga premočokrat ni razumelo, kar mu je najbrže pomagalo, da ga krije prezgodnji grob.

Zadnja pot Antona Kristana je bila veličastna. Nešteto vencev iz cele Slovenije je delavstvo položilo na njegovo krsto. Ogromna množica delavnega ljudstva se je pomikala proti pokopališču, da vzame slovo zadnjikrat od onega, kateri je zanj toliko delal in zanj živel.

Čast spominu Antona Kristana!

Osrednji odbor Zveze del. žen in deklet je na svoji seji dne 21. julija počastil spomin prerano umrlega Antona Kristana, ustanovitelja in vodjo delavskega združenstva ter inicijatorja ustanovitve Zveze delavskih žen in deklet. **Bodi mu trajen časten spomin!**

Mesto venca na krsto umrlemu Antonu Kristanu so darovali po Din 500.— dr. Henrik Tuma in tvrdka Delta v Ptuj Zvezi del. žen in deklet za revne otrok. **Iskrena hvala!**

Jesenice.

Podružnica »Zveze delavskih žen in deklet« na Jesenicah je imela dne 19. julija 1930 ob 8. uri zvečer svojo žalno sejo o priliki smrti združnika **Antona Kristana**, na kateri izreka sožalje njegovi družini.

Ko klonemo pred usodo smrti, katera ga je dohitela sredi dela, se ga tudi me spominjamo z hvaležnostjo, kajti tudi nam se je stavil na razpolago v slučaju potrebe, kakor v splošnem vsemu delavstvu, prav posebno pa združnemu pokretu. Sklenilo se je tudi, poslati zastopstvo k pogrebu.

Slava njegovemu spominu.

Počitniška akcija.

Ko se ob sklepu šolskega leta in pozneje v počitnicah odpremljajo skavti in gozdovniki na svoja taborenja ter oni otroci, katere je sreča uvrstila med katero izmed skupin, ki odhajajo na oddih in okrepčilo v kako počitniško kolonijo, se človek kar pomladi ob tolikšnem veselju mladine in želi, da bi mu bilo dano, vedno gledati to razigrano brezskrbno mladost. A žal, kaj kmalu zagleda otožna, bleda in upadla lica premnogih, katerim počitniška sreča ni bila mila. To so večinoma otroci najrevnejših, ki ne morejo prispevati k hranarini izven domačega gospodinjstva.

Vztrajnemu prizadevanju nekaterih članic Zveze del. žen in deklet je letos vendar uspelo, tudi tem revčkom nuditi nekoliko veselja in brezskrbnega užitka v prosti naravi.

S podporo Strokovne komisije in drugih darovalcev, je omogočeno taborenje delavskih otrok na konzumski parceli »Mostec«, kjer je ljubljanski mestni magistrat pustil postaviti tudi streho, kamor se otroci zatečejo za slučaj nepredvidenega dežja. Žal nam vreme nagaja, ker ob celodnevem deževju to taborenje izostaja.

Upati pa je, da se bo vreme kmalu zboljšalo in se bodo malčki nemoteno igrali ob solncu in v gozdnem zraku ter gugali na gugalnicah, ki vise za njih med drevesi. Ni mnogo, kar se je za letos storilo, vendar je storjen začetek, rekla bi, položen je temelj, na katerem se bo delovalo naprej v pomoč revnim staršem in veselje še bednejšim otrokom, katerim otročja leta niso tako solnčna kot bi morala biti.

Zdravstvena in prosvetna predavanja.

Zdravstvena predavanja, ki so se minulo zimo vršila v Ljubljani v dvorani Del. zbornice, so se posetnicam istih tako priljubila, da nam

neprestano dohajajo ustmena in pismena povpraševanja, dali se bodo ista zopet vršila.

Sporočamo torej, da bo ga. zdravnica dr. Finkova s svojimi predavanji nadaljevala v dvorani Delavske zbornice. Tudi je odbor Zveze del. žen in deklet že naprosil predavatelje, ki nas bodo poučili tudi o smotreni vzgoji otrok in mladine, iz pedagoških in psiholoških ozirrov. Zlasti nas bodo psihološka predavanja poučila tudi v razumevanju ne samo otrok, marveč tudi odraslih sosedov in sodelavcev.

Predavanja se bodo začela v oktobru in se bodo vršila vsako sredo. Natančni spored predavanj priobčimo v prihodnji številki »Ženskega lista«.

V pouk našim čitateljicam izven Ljubljane, bomo po možnosti priobčile najvažnejša predavanja tudi v »Ženskem listu«.

S kongresa Mednarodne Ženske Zveze na Dunaju.

Že nekaj let obstoja na pobudo M. Ž. Z. Magna Charta otroka, ki jo je v sedanji obliki sestavila Mednarodna zveza za rešitev otroka. V njej so zbrane zahteve, ki jih je treba izvrševati, ako hočemo imeti telesno in duševno zdrav narod, krepak naraščaj.

M. Ž. Z. pa se je zdelo nujno potrebno, da sestavi še

Magno Charto matere

s sledečimi točkami:

Mednarodna ženska zveza, ki združuje več nego 40 milijonov žen iz 42 različnih držav, ugotavlja:

1. **Vsaka žena, ki pogumno sprejema materinstvo, ima pravico do spoštovanja.** Po jeziku in nraštvenem naziranju različni narodi nimajo pravice izpostavljeni neporočeno mater opasnosti, da izgubi spoštovanje lastnega otroka.

2. **Vsaka mati ima pravico do zdravega otroka in do zaščite lastnega zdravja.** Materi morajo biti zagotovljene oblastna podpora, mir in zaščita, ki ji omogočajo, da rodi krepkega in zdravega otroka, ne da bi bilo zanjo materinstvo vir pomanjkanja in boleti.

3. **Vsaka mati ima pravico, da svoje dete sama doji in goji.** Materi treba omogočiti, da bo lahko vršila svojo najodličnejšo dolžnost: dojeti in vzgajati svojega otroka. Skrbeti je, da dobi za to potrebne pouka.

Delavke naj delodajalci v tem pogledu podpirajo in naj jim dovoljujejo med delovnimi urami za dojenje potrebni čas, ne da bi pri tem prikrajševali materinske podpore.

4. Vsaka mati ima pravico do prispevkov, ki jih potrebuje za vzdrževanje in odgojo otrok.

Poročena žena mora imeti pravico do dela dohodkov svojega moža, čegar višina naj ustreza številu in potrebam otrok.

Zapuščeni, ločeni ali neporočeni materi naj bo dovoljeno zahtevati soodgovornosti od očeta, ki mora plačevati določen prispevek za vzdrževanje in odgojo otrokovo.

Mater, ki je brez sredstev, naj podpira oblast.

5. Mati ima iste pravice do otroka kakor mož, torej ne oblast očeta, nego oblast staršev.

6. Vsaka mati ima pravico, da se udeležuje javnega življenja svoje države, ki je od nje odvisna usoda njenega otroka. Ženska volilna pravica in delovanje žene v javnosti naj ji omogočata, da ima vpliv na vseh poljih, ki se tičejo ljudskega zdravstva, pouka, vojne službe, vojne in miru med narodi itd.

Soglasen sklep je bil: Mednarodna ženska zveza in Svetovna ženska zveza naj v družbi drugih svetovnih ženskih in moških organizacij z vsemi močmi stremi za tem, da postane Magna Charta matere oblastveno pravomočna. Vsi narodni ženski savezi pa naj idejo Magne charte v svojih državah popularizirajo.

Odsek za ženske poklice je razpravljal: predvsem o stališču, plači in napredovanju žen v poklicih in na pridobitnih mestih ter o vprašanju, ali se ima poročena žena v poklicnem življenju boriti s kakimi posebnimi zaprekami.

Vprašanja na enake odseke narodnih ženskih zvez so pokazala:

1. V splošnem žena povsod težje dobi službo in pri istih sposobnostih mnogo težje napreduje, kakor moški.

2. V mnogih deželah se javlja tendenca, da bi poročeno ženo izključili iz raznih poklicev, posebno iz državne službe.

Po temeljiti razpravi zastopnic raznih držav, je bil glede vprašanja zaščite delavk, z veliko večino sprejet predlog:

Mednarodna ženska zveza ne zavzema nikakega posebnega stališča napram zakonom o zaščiti delavk, ne da bi se prej posvetovala z organizacijami delavk in drugih tu v poštev prihajajočih korporacij.

Pri diskusiji o minimalnih plačah je kongres odobril sklep: V M. Z. Z. včlanjene zveze naj 1. z narodnega in mednarodnega stališča raziskujejo vprašanje minimalnih plač.

2. Študirajo naj naprave za določitev minimalnih plač in naj poročajo, ali so primerne, da bi zabranile izkoriščanje.

3. Prouče naj konvencijo minimalnih plač iz l. 1928, in ako se zdi prav, naj se zavzemajo pri svojih vladah za ratifikacijo te konvencije.

4. Naj ne bo nikake razlike med moškimi in ženskimi minimalnimi plačami, ako vrše enako delo.

Alkohol naš dedni sovražnik.

Iz revije »Die Sozialistische Erziehung«.

Neki funkcionar del. društva »Kinderfreunde« je pozval otroke, da naj vsak napiše na predloženi papir po en odgovor na vprašanje: »Zakaj so člani društva Kinderfreunde proti uživanju alkohola?«

Odgovori so se glasili:

1. Zato, ker alkohol podpira delavske nasprotnike.

2. Ker alkohol povzroča človeku slabost in bolezen.

3. Ker alkohol človeka lahko tira v blaznost.

4. Ker alkohol človeka poživini.

5. Alkohol zadržuje napredek in slabi delavski razred.

6. Alkohol ustvarja nezmožnost misliti.

7. Alkohol krajša človeku življenje.

8. Alkohol lahko zapelje človeka v zločin in umor.

9. Alkohol oropa človeku samozavest.

10. Alkohol lahko uniči družino, ako je oče pijanec.

Priporočamo te odgovore v trajen spomin s priporočilom, da naj se tudi matere varujejo alkohola. — (Opomba uredništva.)

Neprijazno presojanje

Na novo priseljena zadružnica stopi k priv. trgovki po malenkost.

Trgovka jo prijazno pozdravi.

— Kaj? Kakšna neznosna vročina, uboge gospodinje, ko morajo celo dopoldne stopicati po vroči kuhinji. Jaz to sedaj čutim, ko sama kuham.

— Ali ne kuhate vedno sama?

— Ne, imam sicer kuharico, a sedaj je na dopustu.

— A, tako, ima dopust.

— Da, pomislite, tako so sedaj imenitne služkinje, ako je eno leto v službi, mora dobiti teden dni dopusta in še celo plačanega, tudi hranarina se ji mora plačati.

— Saj se po enoletnem rednem službovanju res prilega par dni dopusta.

— Ja, ja, kedaj ga imam pa jaz, ko sem gospodinja.

— Gospodinja si ga jemlje sproti, kadar je utrujena, se odpočije, uživa to kar ji prija, služkinja pa to kar ji gospodinja da. Saj ste ravnokar pomilovali one, ki vedno stopicajo po kuhinji. Torej privoščite tudi vaši kuharici enotedenski dopust po enoletnem stopicanju po kuhinji — Zbogom!

Etè:

Ne skopuši s sladkorjem.

(Prevod iz »Soz. Erz.«)

V mnogih gospodinjskih se skrbeno šteje vsako žličico sladkorja.

Zano je dejstvo, da otroci radi jedo sladkor, ravno tako je znano, da se sladkor mnogokje skriva in zaklepa zato, da si ga otroci sami ne jemljejo.

Ako se vpraša odrasle, ima vsak kak doživljaj radi sladkorne sladkosnednosti, ker se starši niso obotavljali z edinstvenimi kaznimi za iztrebljenje te razvade. Otto Bühle poroča o triletnem dečku, katerega je mati iz sosedne sobe opazovala, ko je hotel vzeti košček sladkorja. Ravno ko je imel sladkor v ročici, je zagrmelo. Malček je osuplo sladkor spustil ter vzdihnil: »Moj Bog, radi tega koščka.« Poskušalo se je namreč s pomočjo Boga, ki vse vidi, vzgajati ga in malčku se je neumno zdelo, da ta vsevideči Bog radi majhnega koščka sladkorja spusti gromski stroj v obratovanje.

Vedno se doživlja, da kolikor več prepovedi, toliko več kazni, celo tepež naj prepreči sladkosnednost, a tem silnejša postaja v otroku potreba po sladkorju. Mirno se sme domnevati, da se potreba po sladkorju s prepovedmi celo goji: ker prepovedan sad je vedno »sladak«. S trpkostjo vzgoje in odtegnitvijo sladkorja, se celo sili otroka k sladkosnednosti. Sladkosnednost ni prirojena lastnost poedinca, marveč je v vsakem oziru izraz pomanjkanja. Sladkosnedca se ne sme kaznovati, marveč se mora poiskati vzroke njegove sladkosnednosti. Ako se te odstrani, bo otrok sam opustil to

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“

NAROČA SE
M. A. R. I. B. O. R.
POŠTNI PREDAL 22

razvado. Često otrok v resnici potrebuje to kar si brez dovoljenja vzame. Manj iz namišljenega poželjenja kot iz telesne potrebe.

Mi odrasli često napačno razumevamo otročjo prehrano. Mučimo otroka s preobilnostjo ali pa mu vsiljujemo jedi, katere dosledno odklanja ter mu z vsiljevanjem in karanjem kratimo vsakršen užitek pri jedi. Poleg tega mislimo, da morajo jedi, ki ugajajo nam, ugajati tudi otroku. Vedno se tudi lahko opaza, da dajejo otroci tudi pri znanstveni prehrani prednost sladkim jedem. Potreba po njej je brez dvoma tu, ako se ji ne zadosti, zapade otrok proti svoji volji sladkosnednosti.

Drugi zelo nevaren vzrok sladkosnednosti je v pomanjkanju ljubezni. Otrok prenese podzavestno v tem slučaju svoje poželjenje po ljubezni na sladkor in sladice. Starši bi pa morali ta povod poznati zato, da ne bi z napačnimi sredstvi postopali napram sladkosnednim otrokom. Sladkosnednost je znamenje prepričilo vžite ljubeznivosti, ako je sicer zadosteno telesnim potrebam otroku.

Zapostavljeni in zapuščeni, strogo in hladno vzgojeni otroci ter oni, ki doraščajo brez ljubeznivosti in nežnosti, zapadejo vsi sladkosnednosti, ker trpe na pomanjkanju ljubezni.

Da si to dejstvo jasno predočimo zadostuje, da primerjamo podobne pojave v življenju odraslih. Najbednejši delavec, oni, ki trpi najhujše pomanjkanje, zapade lažje pijančevanju, kot oni, ki je v ugodnejših razmerah. Napram brezposelnim in revnim se često čuje očitek, da izdajajo denar za nepotrebne reči, da moški pijejo in so ženske sladkosnedne.

V teh primerih se pojavlja isto duševno razpoloženje kakor pri sladkosnednem otroku.

Eni kakor drugi se odškodujejo za bolesi pomanjkanja ter podzavestno iščejo nadomestila v dosegljivih sladkostih.

Ne skopuš! s sladkorjem! Sladkor je zelo važno hranilno sredstvo. Ne jemlji otroku sredstva za zgradbo njegovega telesa, ki mu obenem

pomeni sladkost življenja, katero potrebuje za razvoj svoje duševnosti.

Dovoljeno oživanje sladkorja pomeni možnost ljubezni. Kdor bi mislil, da mora otroka od jutra do večera preoblagati s sladkorjem, je ravno tako na napačni poti kot oni, ki obdaja otroka z opičjo ljubeznijo: Treba je namreč zmernosti, radodarnosti in prostodušne ljubeznivosti.

En primer o točnosti zgorajšnjih trditev: Zavedna delavska žena čaka v pekarni na svoj kruh. Vstopi nekoliko omejeno dekle, prodajalka peska, zahteva posladkorjen rogljiček. Ne dobi ga in odide brez, da bi kaj drugega kupila. Pekarnarica se razljuti ter začne zabavljati: Taki so ti ljudje, pozimi beračijo za star kruh, a ko prodajajo pesek, morajo imeti posladkorjene rogljičke. — A delavska žena jo pogumno pouči: »Ne zavidajmo jim rogljičkov po tem, ko so morda suhega kruha stradal. Saj si tudi oni, ki uživajo vsak dan sveži fini kruh, privoščijo pogache, torte in druge dobrote.«

Ženska volilna pravica na Japonskem.

Tokio. 13. avgusta d. Notranje ministrstvo izdeluje načrt zakona o ženski volilni pravici, ki jo bodo imele vse ženske stare nad 35 let. Japonske žene pozdravljajo ta zakon, ki daje ženam aktivno in pasivno volilno pravico kot prvi korak k enakopravnosti.

Ukinitev privatnih posredovalnic za službe.

Do 1. junija prihodnjega leta morajo prenehati z obratovanjem vse privatne posredovalnice za službe.

Brezvestnost, s katero odirajo nekatere privatne posredovalke za službe uboge brezposelne služkinje, je naravnost neobprijemljiva, zato to naredbo iskreno pozdravljamo.

Znižanje davkov.

Pred nekaj dnevi smo čitali v časopisu, da so gospodarski krogi zaprosili vlado za znižanje davkov na poslovni promet v svrhu podviga in ozdravitve njihovih podjetij. Sedaj poročajo časopisi, da je vlada tej prošnji ugodila.

Tudi delavske matere prosimo za znižanje, oz. ukinitve 3½ odstotnega davka na mezde v svrhu krepkejšje odgoje bodočih mater, vojakov in delavstva. Sedanja draginja življenjskih potrebščin poleg prenzkega zaslužka, ki je vsled delne brezposelnosti, oz. neplačanih dopustov, nam izdatno skrb za naš naraščaj onemogoča. Tudi to škoduje narodnemu gospodarstvu.

Razno.

Sporočamo novi naslov naše zveze: »Zveza delavskih žen in deklet za Slovenijo« v Ljubljani, poštni predal 290.

***

Za tiskovni sklad je darovala s. Rudolf Štefi Din 2.—. Neimenovana Din 25.—. Skupaj Din 27.—.

Ali si že član »Cankarjeve družbe«? Poskrbi, da bodo tudi Tvoji prijatelji postali naročniki. Za 20 Din dobite štiri lepe knjige.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori svojo dolžnost takoj!

**Širite
naš list!**

Hranilne vloge vlagaj } v
Vse potrebščine nakupuj }
KONZUMNEM DRUŠTVU ZA SLOVENIJO

v Ljubljani in njegovih podružnicah.